

Hayat Mecmuası (2 Aralık 1926- Mayıs 1930)

Hayat Mecmuası, 2 Aralık 1926 tarihinde yayın hayatına başlamış, 15 Temmuz 1929 tarihine kadar haftalık mecmua olarak okuyucuya sunulmuştur. Bu tarihten 30 Aralık 1929'a kadar on beş günde bir, 1930 yılından itibaren "yeni tertip" biçiminde beş ay boyunca aylık olarak yayımlanmıştır.



Dergi, uzun yıllar Mehmet Emin Erişirgil (1.sayıdan 76.sayıya kadar) idaresinde, Mehmet Emin Bey'den sonra Nafi Atuf Kansu (76.sayıdan 78.sayıya kadar), daha sonra kapanıncaya kadar Faruk Nafiz Çamlıbel'in (78.sayıdan kapanıncaya kadar) Mesul Müdürlüğü ile Türk basın tarihindeki yerini almıştır.

Dergi, birinci sayıdan 130. sayısına kadar 32*24 cm, 131.sayıdan 146.sayısına kadar 30*22,5 cm, "yeni tertip" biçiminde ise 22*15 cm ölçülerinde yayımlanmıştır. Hayat Mecmuası, 123.sayısına kadar toplam 20 sayfa olarak çıkmıştır. Sonrasında bazen 16, bazen 24, bazen ise 32 sayfa olarak okuyucuya sunulmuştur. Genel olarak 20 sayfa olarak basılmıştır. "Yeni tertip" olarak yayımlanmaya başladığında sayfa boyutu küçülmüş ancak sayfa sayısı artmıştır. Bu beş sayıda derginin sayfa sayısı 93 ile 95 sayfa arasında değişiklik göstermiştir.

Fikir ve edebiyat dergisi olarak Türk basın tarihinde yer alan mecmua, 79.sayıya kadar tamamen Osmanlıca olarak basılmıştır. Bu sayıdan itibaren önce rakamlarda Latin Alfabetini kullanmıştır. On sekiz sayı bu şekilde devam ettikten sonra 97.sayıdan itibaren hem Latin hem de Arap Alfabeti ile yayımlanmıştır. 29 Kasım 1928 tarihinde yayımlanan 105.sayıdan itibaren ise tamamen Latin Harfleri ile basılmıştır. Hayat Mecmuasının eski harflerde basıldığı dönemden genellikle matbu yazı çeşidi kullanılsa da rika, sülüs ve nesih gibi Arap yazı çeşitlerine de yer verilmiştir.

Hayat Mecmuası, Yeni Türk Harflerinin kabulünü desteklemiştir. Derginin Mesul Müdürü Mehmet Emin Erişirgil "Harf İnkılabı Maarif Seferberliğidir" başlıklı yazısında bu desteği "Yeni Türk harflerinin bir an evvel tamimi için yapılacak tedbirleri düşünmek günün en mühim meselesidir. Münevver ve halk kitesine yeni alfabemizi yaymak için yalnız bunların şekillerini öğrenmek kâfi değildir. Bu harflerle yazılan kelimelere gözleri alıştırmak ve herkeste bu şekillerle mana arasında zihnen irtibat tesis ettirecek veçhile itiyat temin eylemek lazımdır. Bunun için her sınıf halkın bu harflerle yazılmış kitapları, makaleleri mütemadiyen okuması icap eder. O halde her vatandaşta terettüp eyleyen vazife bu harflerle yazılacak kitap, mecmua ve gazeteleri mütemadiyen okumak için tehlik göstermek ve hükûmete ait iş de her seviye için mütemadiyen faydeli kitap, mecmua nesir ettirmektir." sözleriyle okuyucuya aktarmıştır.



Hayat Mecmuası, Maarif Vekâletinin desteğini almıştır. Bununla birlikte Türkiye İş Bankası da reklamları ile dergiye destek vermiştir. İş Bankası'nın tasarruf kumbaralarının dönemin ekonomi anlayışıyla aynı paralelde olması "tüketim" yerine "üretim", "israf" yerine "tasarruf" önermesinde bulunması bu tercihte etkili olduğu düşünülmektedir. Tasarruf kumbaralarının reklamında kullanılan "Bilhassa Avrupa'dan celbedilen bu kumbaralar mekteplerde ve ailelerde iktisadi terbiyemiz için pek mühim bir teşebbüstür. Her Türk vatandaşı küçükten tasarrufun kıymetini bilmeli, en büyük servetlerin bile küçük parçaların terakümüyle meydana geldiğine kani olmalıdır. Gençlere ve çocuklara daha küçükten bu itiyadı vermek bu günün mürebbi ve muallimlerine, aile babalarına düşen bir vazifedir." ifadeler Hayat Mecmuası ile Türkiye İş Bankası'nın tasarruf konusunda ortak dili kullandığına örnek olarak gösterilebilir. Nihayetinde Hayat Mecmuası, Atatürk Devrimlerine bağlılığını ekonomiden sanata, hukuktan eğitime, edebiyattan felsefeye kadar her alanda ortaya koymuştur.

Derginin ilk sayısında neden Hayat Mecmuası'na ihtiyaç duyulduğu bizzat derginin Mesul Müdürü Mehmet Emin Erişirgil imzalı "Hayat Ne İçin Çıkıyor?" başlıklı yazıda şu şekilde açıklanmıştır: "...Tanzimat'tan beri Garpten memlekete birçok malumat girdi. Hakiki ilim zihniyeti çok az dimağlara yerleşebilmiştir. Eski terbiye ve itiyadın altında ezilen dimağlar Garp kitaplarından malumat topladılar. Fakat ekseriya müspet ilmin usulüyle zihinlerini terbiye edemediler. Bu yüzden memleketimizde malumatlı kimselere âlim denildi. Bunlar okudukları kitabın, bildikleri malumatın haricinde vakayı karşısında kalınca adeta apışıp kaldılar. Milli hayat içinde doğan yeni temayülleri, bildikleri mücerret malumat içinde bulamadıkları için sezemediler... Hayat, hakiki müspet ilim zihniyetine karşı gençlikte hürmet uyandırmaya uğraşacak, hadisatı görmek, üzerinde düşünmek muhabbetini telkine çalışacaktır..." Mesul Müdür bu sözleriyle özellikle Tanzimat Döneminde yetişen aydınları Batıcılığı tam olarak anlayamadıkları konusunda eleştirerek hedef kitesinin dönemin gençliği olduğunu ilk sayfadan duyurmuştur.

Hayat Mecmuasının ilgisini çeken konulara bakıldığında ilk olarak modern ile gelenekçi anlayışı sentezleyerek bilim, edebiyat, sanat, sosyoloji, felsefe, tarih, ekonomi, mimari ve güzel sanatlara ilgi duyduğu söylenebilir. Bu misyonunu ilk sayfasında Nietzsche'nin "Hayata, daima hayata... Dünyaya daha çok hayat katalım!" sözü ile 146. sayıya kadar her sayısında "Hayat" logosunun altında okuyucusuna sunmuştur. Yeni tertip olarak yayımlanan son beş sayısında ise bu sözlerin yerini "Yapanlar, doğuranlar, yaradanlar yalnız nikbinler, idealistlerdir. Bedbinler doğuramaz, hayatı idame edemez, tarihi yoğuramaz." ifadesi almıştır. Hayat Mecmuası, bu ifadelerle de Cumhuriyet ideolojisinin üretken, etkin, çalışkan vatandaş yetiştirme ideolojisini savunduğunu okuyucusuna aktarmıştır.



Derginin yazar kadrosu da konu dağılımına göre şekillenmiştir. Dönemin aydınları olarak nitelendirilebilecek birçok isim dergi için makale, şiir ve öyküler yazmıştır. Abdullah Cevdet Karlıdağ, Ahmet Hamdi Tanpınar, Aka Gündüz, Arif Nihat Asya, Behçet Kemal Çağlar, Cemil Sena Ongun, Fahrettin Kerim Gökay, Faik Sabri Duran, Galip Ata Ataç, Halide Nusret Zorlutuna, Halil Onan, Halil Vedat Fıratlı, İsmail Hikmet Ertaylan, Kemal Zaim, Mehmed Saffet, Memduh Şevket Esendal, Mustafa Nihat Özön, Ömer Bedreddin Uşaklı, Peyami Safa, Reşat Nuri Güntekin, Yakup Kadri Karaosmanoğlu,

Zekeriya Sertel bu isimlerden bazılarıdır. Bununla birlikte Hasan Cemil Çambel ve Galip Bahtiyar'ın yabancı dillerden çevirdikleri felsefe yazıları da mecmuada yer almıştır. Yazar kadrosuna bakıldığında dergi yazarlarının tek bir ideolojide olduğu söylenemeyebilir. Bununla birlikte Yeni Türk Devleti'nin Cumhuriyet ideolojisine ve Cumhuriyet Devrimlerine bağlı oldukları ortak noktaların başında sayılabilir.

Hayat Mecmuası yazarları siyasetle çok ilgilenmemiş gibi görünse de yazı ve şiirlerinde Batı ile Doğu felsefesini sentezleyen bir anlayış hâkimdir. Atatürk Devrimlerine bağlılıkları oldukça nettir. Bununla birlikte milliyetçilik ilkesine de sıklıkla vurgu yapılmıştır. Uzun yıllar mecmuanın başyazarlığını üstlenen Mehmet Emin Erişirgil, Türk İnkılabını topluma öğretmenin önemli görevlerinden biri olduğunu bunu da makale, deneme, öykü ve şiir yoluyla gerçekleştireceğini Hayat Mecmuasındaki başyazısında belirtmiştir. Bu bağlamda sıklıkla Türk Devrimlerinin gerekliliği, amacı, yöntemi okuyucuya aktarılmıştır.

Dergide zaman zaman özel ilaveler de yer almıştır. Süleyman Nazif (13 Ocak 1927), Mimar Kemaleddin (21 Temmuz 1927) ve Ömer Seyfettin'e (10 Mart 1927) özel olarak ayrılan bölümler bu ilavelere örnek olarak gösterilebilir. Bununla birlikte 23 Nisan 1927 tarihinde, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin açılışının yedinci yılına özel bir sayı da yayımlanmıştır. Bu özel sayıda Başkent Ankara'nın, milli mücadele merkezi oluşu, tarihi mirası, ekonomik faaliyetleri gibi siyasi, sosyo-kültürel, sosyo-ekonomik ve coğrafi özellikleri ayrıntılı bir şekilde işlenmiştir.

Hayat Mecmuasının görüntüsüne bakıldığında ise son derece sade olduğu söylenebilir. Dergide çok az sayıda görsel malzeme kullanılmıştır. Bu görseller de genellikle tarihi yazılarda adı geçen şahsiyetlerin portreleri olmuştur. Bununla birlikte bazen ünlü tablolar ve heykellere ait görseller ve dönemin modasını yansıtan fotoğraflar renksiz olarak dergide yer almıştır.

Zengin içeriğiyle okuyucusuna ulaşan Hayat Mecmuası, 1929 yılından itibaren konu zenginliğini yitirmiş daha çok çeviri eser yayımlamaya başlamıştır. Bilim, tarih ve felsefe türünden uzaklaşmış edebiyat, eğitim ve magazin içeriği yoğunlaşmıştır. 15 Temmuz 1929 tarihli sayısından sonra yayım tarihlerinde sarkmalar başlamış bir süre on beş günde bir, bir süre sonra da ayda bir yayımlanmış ve 151. sayısını 1930 yılının Mayıs ayında yayımlayarak okuyucusuna veda etmiştir.

Hayat Mecmuası, Cumhuriyet Devrimlerinin uygulanmasında ve okuyucu halka bu devrimleri aktarma konusunda öğretici bir rol üstlenmiştir. Milliyetçilik, Cumhuriyetçilik ve İnkılapçılık vazgeçilmez ilkeleri olmuştur. Hayat Mecmuası ardında, 1926-1930 yılları arasında Türk toplumunun sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel düzeyinin okunabilmesine ışık tutacak, 151 sayılı bir koleksiyon bırakmıştır. Bu bağlamda sosyal bilimler alanında dergiye dair birçok çözümleme çalışması yapılmıştır. Özellikle edebiyat alanında birçok araştırmanın konusu olmuş bununla birlikte tarih ve iletişim alanının da incelemelerinde yer almıştır.

Emine GÜNTEPE YEŞİLBURSA

KAYNAKÇA

AYVAZ, Rukiye, Hayat Mecmuasındaki Edebî Metinlerin Latinizesi İndeks, **Yüksek Lisans Tezi**, Dumlupınar Üniversitesi SBE, 2001.

BOYRAZ, Salih, Hayat Mecmuası Etrafında Edebî Faaliyetler C.3, **Yüksek Lisans Tezi**, Gazi Üniversitesi SBE, 2005.

ÇERİ, Bahriye, **Türkiye Üniversitelerinde Yeni Türk Edebiyatı Alanında Yapılmış Yüksek Lisans ve Doktora**

Tezlerinin Konularına Göre Sınıflandırılmış Bibliyografyası, Türkiye Araştırmaları, Literatür Dergisi, Yeni Türk Edebiyatı Tarihi I., C.4, 2006.

DALGA, Nebahat, **Hayat Mecmuasındaki Edebî Makalelerin İncelenmesi (1926-1927)**, İstanbul,2002.

DALGA, Nebahat, Hayat Mecmuasındaki Fikrî ve İlmî Makalelerin İncelenmesi(1926- 1927), **Yüksek Lisans Tezi**, Marmara Üniversitesi SBE, 2002.

DEMİR, Musa, Hayat Mecmuası Etrafında Gelişen Sanat Faaliyetleri C.1, **Yüksek Lisans Tezi**, Gazi Üniversitesi SBE, 2005.

DEMİR, Musa, Hayat Mecmuası Etrafında Gelişen Sanat Faaliyetleri, **Yüksek Lisans Tezi**, Ankara: Gazi Üniversitesi, 2005.

DURMUŞ, Banu, Hayat Mecmuası Etrafındaki Fikrî Faaliyetler (1927), **Yüksek Lisans Tezi**, Ankara: Gazi Üniversitesi, 2006.

DURMUŞ, Banu, Hayat Mecmuasının Etrafındaki Fikrî Faaliyetler (1927), **Yüksek Lisans Tezi**, Gazi Üniversitesi SBE, 2006.

ERİŞİRGİL, Mehmet Emin, “*Harf İnkılabı Maarif Seferberliğidir*”, **Hayat**, C.4, nr.90, 16 Ağustos 1928, s.1.

ERİŞİRGİL, Mehmet Emin, “*Hayat Ne İçin Çıkıyor?*”, **Hayat**, C.1, nr.1, 2 Kanun-u Evvel 1926, s.1.

GÜNEŞ, Mehmet, “**Cumhuriyet İdeolojisinin İki Önemli Dergisi: Hayat**”, **Cumhuriyet Dönemine Genç Bakışlar**, İstanbul, 2008.

GÜNEŞ, Mehmet, Hayat Mecmuasında Edebî Muhteva (Şiir ve Hikâye, 1926- 1929), **Yüksek Lisans Tezi**, Marmara Üniversitesi SBE, 2004.

GÜNEŞ, Mehmet, **Hayat Mecmuasındaki Edebî Muhteva (Şiir ve Hikâye, 1926- 1929)**, İstanbul: Marmara Üniversitesi, 2004.

ÖZPAY, Ahmet, “Hayat Mecmuasındaki Sanat, Edebiyat ve Fikir Yazılarının Sınıflandırılması ve Değerlendirilmesi”, **Yüksek Lisans Tezi**, Gazi Üniversitesi SBE, 1998.

PARLAK, Mustafa, “*1926- 1930 Yılları Arasında Neşredilen Hayat Mecmuasının Hars ve Edebiyat Tarihimizdeki Yeri*”, **Milli Kültür**, Aralık 1984, nr. 42, s. 26.

PARLAK, Mustafa, Hayat Mecmuasının 1, 2, 3. Ciltlerindeki Edebî Makaleler ve Tahlilî Fihrist, **Yüksek Lisans Tezi**, Atatürk Üniversitesi, Erzurum 1982.

UÇMAN, Abdullah, “*Hayat Mecmuası Üzerine*”, **Tarih ve Toplum**, nr.170, Şubat 1998, İstanbul.

Sürelî Yayınlar

Hayat, nr.1-146.

Hayat, “Yeni Tertip”, nr.1-5.

29/03/2025 tarihinde <https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/hayat-mecmuasi-2-aralik-1926-mayis-1930/?pdf=6317>

adresinden erişilmiştir